

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา ตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน กอปรกับราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2562 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 ให้ไว้ ณ วันที่ 26 เมษายน 2562 ซึ่งในพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 นั้น เป็นกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งจะเป็นหลักประกันให้เด็กปฐมวัยที่อยู่ในช่วงวัยสำคัญได้รับการเลี้ยงดู พัฒนา ให้การศึกษาและได้รับการปกป้องเป็นพิเศษ เน้นการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงที่สมองได้รับการพัฒนาสูงสุดและการเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วสูงสุด การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยรอบด้านอย่างเหมาะสมจะเป็นรากฐานของมนุษย์ที่สำคัญต่อคุณภาพชีวิตของเด็กไปจนตลอดชีวิต ดังนั้น การพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมในสังคม อีกทั้งจะทำให้การดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความต่อเนื่อง ทัวถึง และเท่าเทียมโดยมีระบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่สร้างการมีส่วนร่วมบูรณาการทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับชาติ ภูมิภาค ท้องถิ่น ชุมชน จนถึงครอบครัว เพื่อยกระดับความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้อยู่ในลำดับต้นของวาระแห่งชาติ และเพื่อให้เด็กปฐมวัยทุกคนในประเทศได้รับการดูแล พัฒนา และจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์ ได้รับจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากิจการศึกษาดูแลเด็กปฐมวัยในระดับพื้นที่ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 นั้น ได้รับงบประมาณ 100,650 บาท ซึ่งสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์ได้มีผลการดำเนินงานใน 4 เรื่องหลัก โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การขับเคลื่อน

การจัดทำข้อมูลสารสนเทศตามระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ การสร้างการรับรู้ให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ผู้รับบริการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ “เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ” การคัดเลือกและตัดสินรูปแบบ/แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ด้านการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยและด้านการจัดประสบการณ์การศึกษาปฐมวัย ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ระดับจังหวัดนครสวรรค์ ปี 2563 รวมทั้ง มีการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาระดับปฐมวัย ในจังหวัดนครสวรรค์ ปี 2563 ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ นอกจากนี้ ในการดำเนินงานข้างต้น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์ได้มีการประสานงาน สร้างความร่วมมือและบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานของกระทรวงหลักที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป็นอย่างดี

ในการนี้ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์ ได้ดำเนินโครงการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยในระดับพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการดำเนินโครงการและนำข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย และจัดทำสารสนเทศเพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาการศึกษาปฐมวัยเป็นลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการรายงาน

1. เพื่อรายงานผลการขับเคลื่อนการจัดทำข้อมูลสารสนเทศตามระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ
2. เพื่อรายงานผลการคัดเลือกและตัดสินรูปแบบ/แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ด้านการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยและด้านการจัดประสบการณ์การศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ระดับจังหวัดนครสวรรค์ ปี 2563
3. เพื่อรายงานผลการสร้างการรับรู้ให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ผู้รับบริการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ “เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ”
4. เพื่อรายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาระดับปฐมวัย ในจังหวัดนครสวรรค์ ปี 2563 ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

ขอบเขตของการรายงาน

1. เป้าหมาย

1.1 เชิงปริมาณ

1.1.1 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์มีฐานข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาปฐมวัย ระดับจังหวัดครอบคลุมทุกหน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัย ร้อยละ 90

1.1.2 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัยได้รับการคัดเลือกและตัดสินรูปแบบ/แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ด้านการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยและด้านการจัดประสบการณ์การศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ระดับจังหวัดนครสวรรค์ ปี 2563 ด้านละ 1 ผลงาน

1.1.3 ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ผู้รับบริการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน จำนวน 100 คน ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

1.1.4 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัย ได้รับนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาระดับปฐมวัย ในจังหวัดนครสวรรค์ ปี 2563 ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ จำนวน 14 แห่ง

1.2 เชิงคุณภาพ

1.2.1 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์มีฐานข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาปฐมวัย ระดับจังหวัดที่ครอบคลุมทุกหน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัยครบถ้วนและมีคุณภาพ

1.2.2 จังหวัดนครสวรรค์มีรูปแบบ/แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ด้านการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยและด้านการจัดประสบการณ์การศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ระดับจังหวัดนครสวรรค์ ปี 2563 นำไปประยุกต์ใช้ ขยายผล หรือต่อยอดในหน่วยงาน สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้วยวิธีการ และรูปแบบที่หลากหลาย เหมาะสม

1.2.3 ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ผู้รับบริการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดนครสวรรค์ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

1.2.4 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัยได้รับการได้รับนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาระดับปฐมวัย ในจังหวัดนครสวรรค์ ปี 2563 เป็นไปตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

2. สารของการรายงาน

2.1 กิจกรรมที่ 1 การขับเคลื่อนการจัดทำข้อมูลสารสนเทศตามระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

2.2 กิจกรรมที่ 2 การคัดเลือกและตัดสินรูปแบบ/แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ด้านการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยและด้านการจัดประสบการณ์การศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ระดับจังหวัดนครสวรรค์ ปี 2563

2.3 กิจกรรมที่ 3 การสร้างการรับรู้ให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ผู้รับบริการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ “เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ”

2.4 กิจกรรมที่ 4 การนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาระดับปฐมวัย ในจังหวัดนครสวรรค์ ปี 2563 ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

3. ระยะเวลา ปีงบประมาณ 2563 (1 มกราคม 2563 – 30 กันยายน 2563)

4. งบประมาณที่ได้รับ

4.1 งบประมาณที่ได้รับ จำนวน 100,650 บาท

4.2 แหล่งงบประมาณ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

โครงการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยในระดับพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์ หมายถึง โครงการที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์ ดำเนินการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ โดยจัดสรรงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวน 100,650 บาท ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดตามขอบเขตที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกำหนด

ผลการดำเนินงานตามโครงการ หมายถึง ผลที่เกิดจากการดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยในระดับพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 4 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การขับเคลื่อนการจัดทำข้อมูลสารสนเทศตามระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

กิจกรรมที่ 2 การคัดเลือกและตัดสินรูปแบบ/แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ด้านการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยและด้านการจัดประสบการณ์การศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ระดับจังหวัดนครสวรรค์ ปี 2563

กิจกรรมที่ 3 การสร้างการรับรู้ให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ผู้รับบริการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ “เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ”

กิจกรรมที่ 4 การนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาระดับปฐมวัย ในจังหวัดนครสวรรค์ ปี 2563 ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

โรงเรียนที่จัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาล (อายุ 0-6 ปี) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 2 และ 3 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวนทั้งสิ้น 877 แห่ง

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึงหกปีบริบูรณ์ และให้หมายความรวมถึงทารกในครรภ์มารดาตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงก่อนคลอดด้วย

การพัฒนาเต็มตามศักยภาพ หมายถึง การพัฒนาเด็กให้เกิดพัฒนาการรอบด้านสอดคล้องตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ตามความสนใจและความต้องการของเด็ก โดยรวมถึงพัฒนาการด้านร่างกายให้เด็กเจริญเติบโต สูงดีสมส่วน ด้านอารมณ์สังคมให้เด็กสามารถอยู่ร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ด้านสติปัญญาให้เด็กสามารถรับรู้และเกิดกระบวนการเรียนตามวัยอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งหมดนี้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และเป็นทักษะในการเรียนรู้ในอนาคต โดยพ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดูหลักมีทักษะการเป็นพ่อเป็นแม่

ข้อมูลสารสนเทศ หมายถึง ระบบรายงานข้อมูลสารสนเทศตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

การสร้างการรับรู้ หมายถึง การรับรู้ เข้าใจเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่สำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยให้แก่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ผู้รับบริการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเพื่อการมีส่วนร่วมในการดูแล พัฒนาและจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัย ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

รูปแบบ/แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) หมายถึง วิธีการหรือแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยหรือการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่เป็นการปฏิบัติให้สำเร็จ อันเนื่องจากการนำความรู้ไปใช้ในกระบวนการ แล้วสรุปออกมาเป็นแนวปฏิบัติที่ดี

ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยในระดับพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในทางดี ความรู้สึกชอบต่อการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์ ในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยในระดับพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หมายถึง ผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกิจกรรมในโครงการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยในระดับพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ คณะทำงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารและครูผู้เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์มีฐานข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาปฐมวัยระดับจังหวัดที่ครอบคลุมทุกหน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัยครบถ้วนและมีคุณภาพ
2. จังหวัดนครสวรรค์มีรูปแบบ/แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ด้านการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยและด้านการจัดประสบการณ์การศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ระดับจังหวัดนครสวรรค์ ปี 2563 นำไปประยุกต์ใช้ ขยายผล หรือต่อยอดในหน่วยงาน สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้วยวิธีการ และรูปแบบที่หลากหลาย เหมาะสม
3. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ผู้รับบริการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดนครสวรรค์ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ
4. สถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัยได้รับการได้รับนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาระดับปฐมวัย ในจังหวัดนครสวรรค์ ปี 2563 เป็นไปตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ